

Horváth Rudolf

A magyarországi kóbor
czigányok nyelvtana

Czigány-magyar szótár

PRIMWARE

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI KÖNYVTÁR

LELŐHELY SOROZAT

Horváth Rudolf

A magyarországi kóbor cigányok nyelvtana

Czigány-Magyar Szótár

Szeged, 2014

A kéziratot gondozta:
Németh Janka

Borító grafika:
Piszmán Lilla

Korrektúra:
Németh Janka
Nagy Anett

Előszó:
Nagy Anett

Tördelte:
Nagy Anett
Perlaki Gabriella

ISBN 978-963-306-252-4

A Primaware a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi karának,
Kulturális Örökség és Humán Információtudományi Tanszék kiadója
2014 Primaware Kiadó

Művelődéstörténeti Könyvtár
Lelőhely sorozat

Minden jog fenntartva!

Tilos a művet vagy bármely részletét bármiféle információhordozón
akár grafikusan, elektronikusan, mechanikusan, fotó- vagy fénymásolási
eljárással vagy bármely más módon sokszorosítani, továbbítani,
közvetíteni vagy tárolni a jogadó előzetes írásbeli engedélye nélkül.

©Primaware kiadó, 2014
Szeged

Előszó

A cigányság, főleg a vándorló vagy más néven kóbor cigányok megítélése a 18-19. században rendkívül kedvezőtlen volt, mert az emberek többsége és a hatóságok is a társadalmi feszültség egyik forrásaként tekintett rájuk. Más nyelvet beszéltek, sajátos szokásaik voltak s bár színes kultúrával rendelkeztek, világuk annyira zárt és ismeretlen volt a kívülállók számára, hogy rengeteg szóbeszéd, híresztelés lengte őket körül, melyek nagyban befolyásolták a róluk kialakított képet. Tanulmányok, beszámolók készültek róluk, és a korabeli sajtó is sokat foglalkozott „rémtetteikkel”, mégis kevés valós információt ismertek az életükről.

Számos kutatás foglalkozik a témával, melyek között igen jelentős Vekerdi József romológia kutató *A magyarországi cigánykutatások története*¹ című munkája. Írásában a 19. századi cigánykutatások meghatározó személyének, Habsburg–Lotaringiai József Károly Lajos főherceget tartja, aki maga is több nyelvjárást beszélt, és a cigánysággal kapcsolatos kutatásaival nemzetközi hírnevet szerzett. József főherceg nevéhez fűződik az egyik legnagyobb romológiai alpmű, a *Czigány nyelvtan. Romina csibákero sziklaribe* (1888)², ami valamennyi, akkor ismert európai cigány nyelvet összehasonlít. A magyar-cigány szótárak közül a főherceg pártfogoltjának, Sztojka Ferencnek, *Ő császári és magyar királyi fensége József főherceg magyar és czigány nyelv gyöké-szótára. Románé áldva. Iskolai és utazási használatra* (1886)³ című munkája a legelső és igen jelentős. 13.740 magyar szó fordítását tartalmazza oláh nyelvjárásban, azonban nagy részben kölcsönszavak alkotják.⁴

1 Vekerdi József: A magyarországi cigánykutatások története, Debrecen : [s.n.], 1982 <<http://mek.niif.hu/08400/08452/08452.pdf>> [2013. 11.13]

2 József főherceg : Czigány nyelvtan. Románo csibákero sziklaribe. (- Irodalmi kalauz. Szerk. Ponori Thewrewk Emil). , Bp. 1888. MTA.

3 Nagyidai Sztojka Ferenc: Ő császári és magyar királyi fensége József főherceg magyar és cigány nyelvű gyökszó-tára. Románé áldva. Iskolai és utazási használatra (Kalocsa, 1886., -bővített kiadás: Baka, 1890.)

4 Vekerdi József: A magyarországi cigánykutatások története, Debrecen : [s.n.], 1982 <<http://mek.niif.hu/08400/08452/08452.pdf>> [2013. 11.13] 3-4.o.

Vekerdi József szerint a cigányok életéről és nyelvéről kevés hiteles mű született; ezek közül is csupán két olyan kiemelkedő munka maradt ránk, mely cigány ember tollából származik. Sztojka szótárán kívül még egy cigány-magyar szójegyzék létezik; nevezetesen Horváth Rudolf munkája. A kézirat megszületését Horváth Rudolf életének sajátos alakulása hívta életre: betört egy főúri kastélyba, azonban tetten érték és börtönbüntetésre ítélték. 1911-ben a sopronkőhidai börtönben töltött büntetése alatt írta meg művét *A magyarországi kóbor cigányok eredete, életmódja, szokásai, és nyelvtana címmel*, melyet 1979-ben Berecz Árpád rendezett sajtó alá⁵ olyan formában, amely a kézirat nyelvtani részét nem tartalmazta. A kutatások alapján a kéziratot feltehetően a börtönkáplán jegyezte le, így félrehallásokat tartalmazhat, ami főleg a kézirat szótár részénél jelenthet nehézséget, ennek ellenére igen értékes belső forrásnak tekinthető. Horváth Rudolf leírásában azt állítja, hogy árvasága miatt került a kóbor cigányok közé, ám Mészáros György kutató munkája során kiderült, hogy feltehetően cigány származású volt. Állítása szerint a kézirattal a hatóságok munkáját szeretne volna megkönnyíteni, ám valójában saját jövőjét kívánta megalapozni és későbbi csendőri pályafutásának lehetőségét megteremteni. Céljai érdekében igen negatív képet fest a cigányokról, beszámol szokásaikról, trükkjeikről és az őket övező szóbeszédokről is említést tesz - például a gyermekrablásokról - ugyanakkor igen értékes adatokat szolgáltat az életmódjukról, kultúrájukról főleg a nyelvükről. Leírja a cigány titkosírás abc-jét is, melyről azóta ugyan bebizonyosodott, hogy nem létezett, azonban szójegyzéke rendkívül pontos, és a többi elbeszélése bizonyított. Emiatt Horváth Rudolf kézírata mindmáig egyedülállónak és a cigányság életének egyetlen megbízható magyar nyelvű leírásának tekinthető. A szótárában leírt szavak mindegyike (Sztojka szótárával ellentétben) létező szó, néhány kivétellel ma is él a lovári nyelvjárásban.⁶

1979-es kiadása során a kézirat cigány nyelvről szóló kihagyott részeit és a

5 Horváth Rudolf /sajtó alá rendezte és a bevezetést írta Berecz Árpád: A magyarországi kóbor cigányok eredete, életmódja, szokásai, Szeged : [JATE], 1979

6 Vekerdi József: A magyarországi cigánykutatások története, Debrecen : [s.n.], 1982 <<http://mek.niif.hu/08400/08452/08452.pdf>> [2013. 11.13] 13-14.o.

szótárt, – melyeket nem tartottak elég érdekesnek – a Művelődéstörténeti Könyvtár, Lelőhely sorozat részeként ismerheti meg a tisztelt Olvasó. A szótár mellett jellemző példamondatokat is tartalmaz a kézirat, mely szintén tükrözi azt a szándékot, hogy a szótár valójában a hatóságok munkájának megkönnyítésére készült („*Állj meg! Ha megmozdulsz, lelőlek!*”- „*Torgyuv! Te miskisza tu puskedartu!*”⁷). A példamondatok és szituációk leírása mellett, ős- és szerzett vezetéckneveket, női- és férfi keresztnéveket, gyakorlatokat, számok és olyan alapszavak és alapkifejezések fordításait tartalmazza, mint például a hét napjainak nevei.

Bár a kutatók rámutattak arra, hogy a – szakirányú kifejezéseket, felszólításokat is tartalmazó – szótár elkészítésével és összeállításával Horváth Rudolfnak az volt az eredeti szándéka, hogy csendőri karrierjét megalapozza, munkájától azonban nem lehet elvitatni azt az érdemet, hogy lehetőséget adott a cigány nyelv könnyű elsajátítására, és ezáltal a cigány kultúra megismerésére, végső soron pedig arra, hogy egymás elfogadásával teremtsen hidat a tátongó kulturális szakadék felett.

A kézirat Hermann Antal hagyatékának részét képezi, aki lelkesen gyűjtötte a cigányság kultúrájával foglalkozó műveket, legszívesebben a dalos könyveket. A Szegedi Tudományegyetem könyvtárában őrzött több doboznyi cigányságról szóló örökségében, még sok érdekes – máig ki nem adott – a cigányság kulturális emlékeit tartalmazó kézirat várja, hogy felfedezzék.

Nagy Anett

Horváth Rudolf:

Magyar cigány szótár

Minél műveletlenebb valamely nyelv, annál nehezebben lehet azt megtanulni. Hiába törekedett maga József császár, vagy legutóbb boldogúlt emlékü József főherczeg, aki megtanult cigányul, és írt is egy cigány szótárt. Hiába törekszik némely ember a cigány nyelvet megtanulni, mert az eddig kiadott szótárból tökéletesen beszélni soha sem fog.

Én még olyan magyar embert nem ismertem, aki cigányul tökéletesen beszélt volna. Oka annak az, hogy az eddig írt szótárak össze vannak keverve német, szerb, oláh, tót, horvát és erdélyi cigányok nyelvével. Hogy a cigányul tanulni vágyók munkáját megkönnyítsem, azért itt leírom a legszükségesebb és leghasználtabb cigány szavakat, melyeket a magyar kóbor cigányok használnak. Ha ezt valaki megtanulja, akkor kész az egész cigány tudomány, mert a kóbor cigányok beszélnek az őseredeti cigány nyelvet.

A betelepedett cigányok attól a néptől, amelyek között élnek, sok szavakat vesznek át. Aki a mi kóbor cigányaink nyelvét megtanulja, az megérti a többi cigány táj-nyelveket is. Ha a sátorosok valamelyik tárgynak a kifejezésére szavakat nem találnak, akkor a magyar kifejezést használják, azzal a különbséggel, hogy a magyar szó után o, í, vo, ó, vój betűket ragasztanak: pl. görcs=görcco, -söprű=söprűvó, -őrmester= őrmesteri vagy őrmesteró, bába= bábavój, kandúr= kanduri. Iparkodjanak tehát leginkább a hatóság emberei e szótárban foglaltakat elsajátítani, amelyben, csak a magyar cigányok által használt szavak vannak összeállítva úgy, hogy ebből bárki is elsajátíthatja, minden nagyobb fáradság nélkül a cigány nyelvet.

A személyes névmás és határozó, valamint az érzelmet kifejező szavak
ezek:

én,= me.
te,= tu.
ő,= vov.
mi,= omen.
ti,= tumen.
ők,= von.
ez,= kadó.
az,= kodo.
amaz,= kuksloaver.
itt,= kathe.
ott,= kothe.
amott,= avréte.
erre,= akorde.
arra,= intya.
amarra,= intyógé.
nélkül,= bikodó.
közel,= páse.
messze,= dúr.
ba-be, = ánde.
hoz-höz,= peszkó.
val-vel,= lesza.
ben,= ándre.
mellette,= pasálesz.
felett,= ópral.
körül,= krujalesz.
után,= palal.
mutató,= koku, kothe, etan.
serkentő,= usztyis, de supre.
vígságot jelentő,= haha, húj.
fájdalmat kifejező,= hoj, jáj.
undorító,= fúj, ájle.

bámuló,= ni, etó, dik.
nevető,= haha, hihi.
haragot kifejező,= dsatorjúj, áj, haj haj.
csöndesítő,= sut, ács, si.
riasztó szók,= hes, sics, kóv,

Betűsoros szótár

A

apa,= dade,
anya,= dale
asztal,= meszalyi
ablak,= fejasztra
ásó,= asaró
ár,= járida
álom,= lindráló
alatta,= telala
alszik,= szóvel
állat,= alatój
arany,= szomnak
alma,= phaboj
abrak,= abrajoj
akkor,= atuncsi
ás,= hussável
alacsony,= cignoj
április,= áprilisi
avas,= avassoj
adtam,= dem
adtál,= dasz
adott,= daszma
adok,= dav
ád,= del
akar,= hámel
ágy,= than
árpa,= árpáj
ajak,= falka

árok,= sáncó
apácza,= apáckina
ágaskodik,= ágaskodi
asszony,= romnyi
annak,= leszke
amannak,= kukoleszke
avval,= kukolesza
alattomos,= mászúl
akkora,= kábor
álj,= torgyúv
álj meg,= torgyilas
azután,= palakodó
azelőtt,= ánglaszte
azért,= ándakodó
angyal,= agyaló
ál,= tárgyul
abba,= ádréj
abaj,= nevoja
abból,= ándakodoj
ábrázat,= ábrázi
ábrázol,= ábrázosz
abrosz,= abroszi
ácsorog,= torgyol
aczel,= aszpin
adakozik,= delaszkó
addig,= dsikathe
áldomás,= áldomási
adósság,= adósságó
afelett,= opralszi
afelől,= pakukirig
ág,= kranga

ágyazik,= tankerel
ágyú,= ágyuvoj
ahogy,= szarsaj
ajándék,= ajándékó
ájúl,= ájuli
akadozik,= akadozi
akaszt,= umlavel
akasztás,= umlaven
akol,= akóvo
alánéz,= telalentedik
állapodik,= poládel
aláás,= télalhumavel
alávaló,= tedalentevalóvó
alkalmas,= alkalmasoj
alkuszik,= alkudi
alku,= alkuszó
állandó,= petanszi
álldogál,= torgyav
állít,= torgyável
álok,= torgyó
áló,= torgyó
alsó,= torgyuvav
álmélkodik,= álmelkodi
álmos,= lindráloj
álmodik,= szunódikkal
átlép,= perdal
álmok,= torgyon
álm,= lindráló
alszik,= szóvel
ártatlan,= najdosáló
amaz,= kukó
ami,= szí-szi szó
amiatt,= bisztakodó
addig,= dsikothe
annyi,= katyi
nyúl,= sosój

apró,= hurdocinó
aprít,= hurgyável
aranyos,= szonakunó
árnyék,= uluv
árva,= árvavoj
árvaság,= árvaságó
átok,= ármaja
átkozódik,= armajadelpe
atyagi,= námojlenke
avas,= avasoj
azért,= andakodó
azaz,= kako

B

baba,= baba
 bab,= fuszoj
 bácska,= bácsko
 babázik,= télenaszvajrel
 babona,= babonaso
 babonaság,= romuj
 babás,= babásoj
 bácsi,= nano
 bádog,= puligo
 bagó,= ketránó, tutonó
 bagózik,= ketráncsol
 bágyadt,= bátyatoj
 baj,= nevoja
 bogár,= gindáko
 bajos,= nevojás
 bajusz,= musztácza
 bakancs,= bakancsi
 bak,= bako
 balfelé,= pesztungorik
 balta,= tovel
 bamba,= babavoj
 bámul,= bámuli
 bánkódik,= bonuj
 bánat,= briga
 bánkódás,= szomuj
 bánt,= aszbalma
 bánya,= bányavoj
 bárány,= bakro
 barát,= baratoj
 barátkozás,= malszilesza
 bátor,= bátornoj
 bátorság,= bátoripe

bátorszívű,= bátoripe jilaszi
 bátya,= kopral
 be,= ándre
 beáll,= ándere torgyol
 beakad,= ondere akadi
 bebékóz,= ándre kékozi
 beborít,= andre boriti
 Bécs,= Bicseszke
 becses,= becsesoj
 bél,= pora
 béka,= zsanba
 békó,= békovoj, masztra
 belé,= ándral
 bele,= ándrol
 beleragad,= andre ragadi
 belelép,= ándustyavel
 béles,= bélesi
 belyebb,= majandre
 beszéd,= vorba
 beszél,= vorbi
 beszély,= vorbín
 beszi,= ándre csirdel
 beszúr,= ándre pucsavel
 beteg,= maszváló
 beteges,= maszvaj kerdóz
 betegség,= maszvajipe
 betörő,= andre phagen
 betör,= ander phagel
 betyár,= betyároj
 belül,= andral
 bicska,= csúri
 bika,= bikavój
 birka,= báránó
 bíró,= mujáló
 boldog,= goldagoj
 bolha,= pisó

bolond,= dilo
bolondít,= dijarel
bolt,= bolta
bízik,= bizipe
bor,= mol
bot,= ravnyi
bőr,= márcsi
börtön,= tömlica
búza,= gyüv
bűn,= büno
bűnös,= bűnösoj
büdös,= kondinó
bűnjel,= szomno
beléndek,= bindika
bögre,= kucsi
bendő,= dikló
barna,= káló
becsület,= pátyiv

C

czigány,= rom
czipő,= papucsi
csecs,= csucsi
csont,= kokalo
csábít,= dijarel
csacsi,= szamara
csak,= feri
csal,= hohavel
család,= családó
csalán,= cinuda
csalfa,= csalfavoj
csalogat,= hohavelo
csapás,= csapási
csapkod,= csigrel
csárda,= kircsma
csárdás,= kircsmánca
császár,= kraj
csendőr,= singálo
cseng,= klopota
csengő,= klopotoj
cserél,= paruvel
csere,= pamudosz
cseresznye,= tyiresi
csésze,= kuccsi
csibe,= pujó
csikó,= khuro
csillag,= cserhaj
csillag,= tröfti
csipó,= csiperi
csinál,= kerel
csinos,= sukár
csintalan,= csintalanoj

csíp,= csurindel
 csizma,= khéra
 csoda,= csudaj
 csók,= csumdel
 csókol,= csumidela
 csontos,= kokalaszlo
 csökönyös,= csökönösoj
 csorgó,= zereya
 csúnya,= dsugáló
 csupasz,= nagoj
 csúszik,= csuszi
 csüng,= lógi
 czérna,= than
 czicza,= muca
 czím,= agar
 czafat,= czafatoj
 czomb,= pulpa
 czukor,= czukro

D

dagad,= surjol
 dagaszt,= surlipe
 dal,= gyilábel
 darab,= katol
 dél,= mizméri
 délelőtt,= aglamizméri
 délután,= palamuzméri
 derül,= ávruzsol
 didereg,= izdrav
 dinnye,= luhenica
 dió,= ákhor
 disznó,= bála
 dohány,= ketranó
 dolog,= butyi
 dolgozik,= butyikerel
 dolgos,= butyiszan
 dologtalan,= csikerel butyi
 dob,= csudíl
 dög,= murdalipe
 döglük,= murdajvel
 döglött,= murdáloj
 dől,= pérel
 dörgöl,= morelpe
 dörög,= bugi
 Duna,= Perina
 dug,= garavel
 dunyha,= périna
 derég,= maskar
 dorgál,= dorgáli
 drót,= szirma
 drótos,= szirmakon

E

ebéd,= báben
 ébred,= oprustyel
 eczet,= sut
 eddig,= zsitkathe
 edény,= edényo
 éhes,= guglo
 ég,= phábal
 égbolt,= cséri
 egér,= simijáko
 égés,= phobáripe
 egész,= intrego
 egészség,= szasztipe
 éget,= phabárel
 egy,= jek
 egyedül,= korkána
 együtt,= eketháne
 éhes,= bokhalo
 éjjel,= rátyi
 éjszaka,= náatyi
 ejt,= paravel
 el-áll,= torgyilase
 el-ás,= prahoj
 elbocsát,= mukenlesz
 elcsábít,= hohavelda
 eledel,= hamaszkó
 élében,= agleszte
 elég,= dosztaj
 elegendő,= dosztajeva
 elejt,= peravel
 elenged,= mukel
 elért,= reszlasz
 éles,= kucime

élet,= trajo
 eleven,= dsivendo
 elfog,= kutyilencsi
 elfogy,= nacsilas
 elfojt,= pityailasz
 elhagy,= mukelesz
 elhajol,= bangyol
 elharap,= indalelesz
 elítél,= urádamen
 elkerül,= holiszádasz
 ellenség,= ellenségó
 ész,= gógyi
 elme,= gogyi
 elmés,= gagyavel
 elmegy,= dsaltar
 elnyom,= pizsdelesz
 eldől,= csorgyol
 elől,= áglal
 előszalad,= aglalmásel
 elpuhul,= konjol
 elszaggat,= csigergyal
 elszédül,= relipe
 elugrik,= kutyeltar
 elvesz,= haszárdasz
 elveszt,= vodilesz
 ember,= manusz
 emel,= vaszdel
 említ,= pamelinesz
 én,= me
 ének,= eneko
 ennivaló,= kamaszko
 eper,= simijako
 erdő,= vés
 érez,= haljárov
 erő,= zór
 erős,= zurálaj

erőlködik,= zurálelpe
 erőszak,= zorkevel
 erőszakos,= zóraszatrai
 erőtlen,= bizarako
 értékes,= butmolesz
 értelmes,= értelmesoj
 érted,= katyáresz
 eskü,= colak
 esküdött,= colakardasz
 esküszik,= colakarel
 eső-esik,= brisindel
 este,= rátyi
 eszem-iszom,= kav-tajpi
 esztelen,= bigógyakoj
 észrevesz,= számalen
 esztendő,= bers
 étel,= háben
 év,= bers
 evés,= hal
 ezüst,= rupunó
 ezer,= ezra
 ér,= ruma
 érik,= eripe
 erre,= intya
 ereszt,= muklesz

F

fa,= kast
 fagyás,= pahomej
 fagörcs,= bucsuma
 fagy,= pahojpe
 fáj,= dukhal
 fájás,= dukhavelpe
 fakad,= pharagyol
 fakó,= fakovó
 fal,= falo
 falu,= gav
 far,= bul
 fárad,= csinyol
 forog,= faragi
 fark,= póri
 farkas,= ruv
 fazék,= piri
 fázok,= paháma
 fegyver,= fegyveri
 fehér,= párnó
 fej,= séró
 fekete,= káló
 fekszik,= paskol
 fel,= opre
 fél,= dárál
 feled,= biszter
 fele,= dopas
 felé,= koriglesz
 felejt,= biszterdesz
 feles,= dujezségene
 feleség,= romnyi
 féleszű,= dopasagágyako

frissít,= frisűli
felfúj,= upre phurdel
felhajt,= upre trádel
félig,= dopas
felír,= upre iszkiri
fállábú,= dopase pundrészke
fellép,= upre uscsaret
felmegy,= upre csal
féltesz,= daravolmo
fésű,= kánglyi
fiatal,= terni
fiú,= csávo
fizetés,= parpin
fizet,= parnyinel
fodor,= fodra
fog,= dand
fogad,= fegadiszar
fogja,= katyilel
fogó,= klyastó
folyóvíz,= páji
fon,= khuvel
forgósél,= boldelbalval
forr,= uraszt
főz,= tyirável
fő,= tyiral
föld,= phuv
füst,= thuv
főtt,= tyirádó
főötelen,= pivant
fűl,= taszszol
fúr,= tradeli
furcsa,= furcsavoj
fut,= násel
fúró,= tradero
fúj,= purdel
fű,= csár

fül,= kan
fürdik,= najól
füstöl,= thuvárel
fűtyöl,= fűtyüli
fűz,= fűzi
finom,= finomoj
füstös,= thuvój

G

gomb,= kacsak
 galy,= hurde
 gát,= bár
 gatyá,= szasztyim
 gaz,= gazó
 gazdag,= barválo
 ganaj,= gunuj
 gazdag,= barválog
 gége,= girtyano
 gombostű,= kacsokoszu
 gond,= gogyi
 gondoltam,= gondiszár
 göndör,= krécoj
 görbe,= bango
 gurul,= gurgurili
 gyalog,= csítavo
 gyalogol,= csitavali
 gyanús,= gyanusoj
 gyanú,= gyanuvo
 gyár,= gyáro
 gyász,= gyászo
 gyermek,= csávo
 gyertya,= memelyi
 gyilkos,= gyilkosó
 gyilkol,= gyilkoli
 gyógyít,= szasztyárel
 gyógyvíz,= szasztyárpaji
 gyors,= szigo
 gyökér,= vuna
 gyöngy,= biszár
 gyönyörű,= sukárssi
 gyújt,= phabárel

gyúl,= pátyal
 gyűl,=
 gyűrű,= agrasztyi
 gyémánt,=
 gyékény,=
 gyakran,=
 gyufa,=
 gyolcs,=
 gyáva,=
 gyermektelen,=

H

hab,= habo
 háborgat,= o
 háború,= vó
 hagy,= mukel
 hagyma,= mukelasz
 hagyma,= purum
 hátha,= tavlasz
 haj,= bal
 hajlik,= bangyol
 hajt,= trádel
 hal,= mácsó
 holt,= sunel
 hála,= va
 halál,= mulasz
 haldoklik,= deltemérel
 hallgat,= sunelesz
 halott,=
 halzsír,= mácseszko csiken
 hám,= ó
 hamar,= szigo
 hamis,= hamisoj
 hamu,= praho
 hangya,= vo
 hány,= csendel
 hányás,= csondepe
 hagy,= szodej
 hogy,= szar
 hányszor,= szodevar
 haragszik,= hojajnen
 harang,= klapota
 harapó,= indalel
 harap,= idol

harmat,= brama
 harmincz,= tranda
 három,= trin
 has,= per
 hasal,= perpasol
 hasas,= boraperpszi
 hasznos,= oj
 hát,= dumo
 hat,= só
 hatalmas,= aj
 határ,= o
 hátrahagy,= palpálemukel
 hatvan,= sóvárdesz
 ház,= kher
 hó,= jid
 hideg,= sil
 haza,= khére
 hazagondol,= khére gondoli
 hazamenő,= khére zsal
 hazug,= kohavel
 hegy,= plajin
 hét,= kurkó
 hónap,= san
 hiba,= dasál
 hibás,= dasáloj
 híd,= pádo
 hídvég,= pádaszkágor
 hír,= hiro
 hírhordó,= vo
 hisz,= patyo
 hiszi,= patyalesz
 hiszékeny,= hiszékenyo
 hízik,= thújal
 hogyan,= szar
 hol,= káj
 holnap,= téhára

hosszú,= lungo
hová,= kaj
hozzád,= kájtute
hörcsög,= o
hugy,= muter
hugyoz,= mutrálo
hús,= masz
húsz,= bis
húsz,= cirdel

ide,= kathe
igaz,= csácsesz
igazán,= csacsikanesz
igazít,= lacsárel
igazmondó,= csácsepenel
igazszívű,= csácsejirasz
így,= kade
ima,= ragji
ingyen,= jiva
ír,= iszkiri
írás,= iszkirisz
ismer,= pidsárel
ismeretlen,= csipudsárel
isten,= dél Devla
iszik,= pihel
ivó,= piárnyiko
izzad,= ávritatyal
ígér,= csinavel
igazság,= csacsipa
iszom,= pav
izél,= kerel
ital,= pipe
iparkodó,= iparkodi
ígéret,= csinavel
igézet,= igezeto
ingó,= ingoj
ingatlan,= ingatlanoj
istentelen,= istenteleno
istenes,= isteneso
inas,= inaso
igás,= igáso

J

jaj,= jaj
 jámbor,= jáborno
 jár,= pìrel
 járás,= pìrelpesz
 járkál,= pìrelpe
 játék,= khélel
 javít,= javiti
 javul,= javuli
 jég,= jegó
 jegyző,= lilválo
 jel,= szomno
 jer,= av
 jó,= lácsa
 jobb,= feder lácsó
 jól van,= mistaj
 jön,= avel
 jött,= avílasz
 juh,= bakrano
 juhász,= juhászo
 jutalom,= jutalno
 jó napot,= lácsotjagjesz
 javulás,= javuláso
 jó reggelt,= dabrajtu
 jövevény,= jövevényo
 jövendő,= jövendőlo
 jövendőmondó,= jövendőmondóo
 jóbarát,= bácsó amal
 juhbőr,= bakrano manozi

K

kabát,= zubbuno
 kábít,= kábuliipe
 kácsa,= rácza
 kacsint,= jokhasza csinél
 kacag,= asszal
 kagyló,= bujero
 kakál,= khulel
 kakas,= basno
 kakás,= khulálo
 kalács,= koláko
 kalap,= sztágyi
 kalapács,= csokano
 kalapál,= csokeni
 kilincs,= kilincsi
 kanál,= roj
 kanta,= brágyi
 kantár,= kontári
 kapaszkodik,= kutyilelpe
 kapható,= kapivo
 kapkod,= kapkodi
 káplár,= káplári
 kapocs,= kapcso
 káposzta,= suh
 kár,= bezeh
 karácsony,= krécsono
 karcsú,= karcsuvo
 kard,= hánró
 kása,= pusztáto
 karó,= tyilo
 kártyáz,= kelelpe
 kastély,= gyisz

katona,= ketáno
kavar,= hami
kavics,= hurdebar
kedv,= vója
kedves,= vojászi
kedvetlen,= bivajoko
keh,= phurdin
kék,= vuneto
kel,= truhuj
kemény,= keményo
kén,= ávri
kender,= kileza
kendő,= diklo
keneget,= molskel
kenyér,= mánro
kér,= mangel
kérd,= mang
kérdez,= pusel
kerék,= magav
kereszt,= trucsul
keres,= rádel
keresztel,= truszuli
keresztelő,= truszulóva
kerget,= prasztavel
kérő,= maganel
kert,= bár
kért,= maglasz
kés,= csuri
kerül,= kolli
keserű,= kerka
kész,= gátaj
kétszer,= dújriga
ketté,= dujriga
kéz,= vaszt
ki,= kó
kiáll,= avritorgyol

kiabál,= cipi
kiadás,= asridasz
kicsi,= czino
kicsoda,= kilko
kié,= kaszkoj
kifér,= ávrireszel
kígyó,= szap
kilyobb,= majavri
köp,= csugárdel
kiküld,= ávri picsalel
kilép,= ávri uncsavel
kimegy,= ávri dal
kiment,= ávri gélasz
kimond,= ávri mokotol
kimos,= ávri tovel
kínál,= kináli
korcs,= kóro
kosár,= kostinca
kő,= bár
köd,= mugjo
ködös,= mugjope
köhög,= kahosza
költ,= köti
könnyebb,= könyito
könnyen,= könyivo
könnyű,= könnyüvo
közöny,= ászva
könnyes,= pityanászva
könyök,= khúj
köpdös,= csungardele
kötél,= sello
kötény,= krétinca
köt,= phandel
kötőfék,= asva
kövér,= thúlo
közé,= maskarloszte

közel,= pásse
közepét,= maskára
község,= gav
krajczár,= krécári
Krisztus,= Dévla
krumpli,= kolopéra
kukorica,= kukorizu
kulcs,= tyija
kurva,= lumnyi
kút,= kajink
kutat,= radel
kutya,= dsukel
küld,= bitcsalel
küldött,= bicsaldasz
különb,= rigate
külső,= ávral
kün,= ávri

L

láb,= phunro
lábod,= tyophunro
lában,= asztácsi
lábravaló,= szasztin
lábszár,= mácse
lábvíz,= phuszropoji
lagzi,= abbav
lág,= kovlo
lágýt,= kovjárel
lakat,= lekato
lakik,= bésel
lakodalom,= abbav
láng,= langoj
lány,= csej
lányka,= csejári
lassan,= lókesz
lát,= dikkel
láttál,= dikkelasz
láthat,= saj dikkel
látszik,= dicsol
leányzó,= csejszinke
lepke,= lepko
legény,= temekár
légy,= mács
liheg,= lehegi
lehető,= sajkerel
léleg,= ágyi
lelkész,= rásaj
len,= téle
lép,= ustyavel
lepedő,= csolo

lepény,= lepényo
 les,= lesi
 levél,= pátrora
 levélhullás,= téleperen e pátra
 lever,= téle márel
 leves,= zumin
 levet,= téle pérel
 liba,= bobako
 liszt,= áro
 ló,= graszt
 levél,= lil
 locsog,= locsogi
 lócza,= podó
 lóg,= lógi
 lomha,= lamjha
 lop,= csórel
 lopó,= csorszi
 lopás,= csóripe
 lóra,= tegraszteszte
 lóval,= grasztesza
 lovatlan,= bigraszteszko
 lőcs,= lépka
 lök,= pizsdelesz
 lövés,= puskedipe
 lövöldöz,= puskozi
 lukas,= khivárdo
 lukaszt,= khivárel

M

ma,= ágyósz
 macska,= muca
 madár,= csiriklyi
 magányos,= karkároj
 magam,= korkóra
 maga,= korkórasz
 magas,= úcso
 mágnás,= mágnásoj
 magyar,= úngró
 magyaros,= ungrikasz
 mai,= ágyesza
 máj,= bukó
 mák,= makó
 makk,= máko
 mókus,= mokusoj
 malac,= balisó
 malom,= aszav
 mama,= dej
 már,= aba
 marad,= áccsol
 marakodik,= khalpé
 marék,= burnyik
 marha,= gruv
 Mária,= Márjo
 Márta,= Márto
 márt,= márti
 martalék,= mártási
 más,= áver
 másképp,= ávreszan
 mással,= ávresza
 máskor,= áverdáta

mászik,= mászkáli
meddig,= dsikoj
meg,= paszalesz
megég,= phabol
megesz,= kalesz
meghal,= mérel
megmond,= mathov
mégsem,= ikenastig
megvesz,= tyinelesz
megy,= dsal
mekkora,= kaborszi
meleg,= táto
mell,= kollin
mellé,= pasalesz
mellény,= maskareszkó
melyik,= szávó
mén,= dsal
mennél,= dsaszasz
menny,= dsator
mennyi,= katyi
mennyegző,= abav
mennyit,= katyi
mer,= tromal
mér,= szoszte
merész,= tromarmiko
mérgeződik,= hojajvel
mérges,= hojarmikoj
merít,= pekerel
merre,= karing
mert,= ke
mért,= adaszoszte
mese,= paramicsa
mesél,= paramicsa pehnetnel
messze,= dúr
messziről,= dural
mész,= meszó

méz,= guglo
mézes,= guglope
mezítelen,= nagoj
mező,= csár
mi,= szo
mia,= szoszi
miatt,= ondatute
micsoda,= szojkodo
miénk,= amároj
miért,= ande szoszte
még,= inke
mikor,= kono
mikorra,= konoveszei
milyen,= szaszkoj
mind,= sza
mindjárt,= migyó
mindegy,= szajekszi
minden,= szakofáló
mindenféle,= szakoféló
mindenhol,= káj gadi
mindennap,= szakogyesz
mindenütt,= káj gadi
minek,= szoszte
mink,= amen
minő,= szoszkoj
miatta,= andaleszte
min,= peszosz
mirigy,= mirigyo
miután,= palaszosz
mivel,= szosza
mivolt,= szoszasz
mocskos,= mocskoró
módos,= barváló
mond,= phen
mosás,= thovel
mosatlan,= bihitódo

mosdik,= thavelpe
motoz,= radel
mozdul,= miski
mögé,= paladumo
munka,= butyi
munkás,= butyásnyikó
must,= muszto
mutat,= szikavel
muzsika,= lavuta

N

nád,= nádo
nádas,= nádaso
nadrág,= kalcza
nagy,= báro
nagyobb,= majbáro
nagyon,= zuralesz
nagyot,= bárromáj
nagyra,= pebáreszti
nap,= gyész
nappal,= gyésze
napra,= pegyészeszte
nész,= kanamik
nátha,= traználo
ne,= le
nefelejts,= nabiszter
négy,= stár
negyedik,= stárto
négyszer,= stárvab
negyven,= stárvárdes
néha,= unyivar
nehéz,= pharoj
neki,= leszke
nem,= micsi
néma,= muto
német,= nyancza
nemes,= najkado
nesze,= le
nevel,= barárel
nevet,= aszal
néz,= dikkel
nines,= naj

no,= no
nóta,= gyili
nő (asszonynek) ,= romnyi
nő (növénynek) ,= bároj
nős,= romnyadiko
nőtlen,= nájramnyi
növés,= barajo
neki,= beszki
nevetgél,= aszaloj

Ny

nyafogi,= nyafogi
nyaggat,= nyagati
nyáj,= nyája
nyájas,= nyájaso
nyak,= nyikor
nyakas,= karakoj
nyakló,= nyakovoj
nyakravaló,= karaka
nyal,= csárel
nyál,= csugár
nyálaz,= csugarel
nyálás,= csugármas
nyaló,= csaresz
nyárfa,= nyarukast
nyár,= milaj
nyári,= milajo
nyárs,= nyárso
nyavalya,= nyavajaso
nyávog,= nyávogi
nyel,= nakhavel
nyelv,= csip
nyer,= nyeri
nyers,= jivant
nyereg,= nyergo
nyereség,= nyéripe
nyerít,= kirmiti
nyílik,= putergyal
nyír,= muraven
nyírás,= muravenpe
nyírfa,= nyirikast
nyit,= putrel

nyitogat,= putrelpe
nyolc,= okto
nyolcan,= oktozséne
nyom,= pászo
nyomó,= paszope
nyolcvan,= oktovárdes
nyomás,= paszaszój
nyomogat,= paszajkó
nyomor,= nyomoró
nyomorult,= nyomorúto
nyomoz,= nyomozi
nyomtalan,= nájrurnin
nyoszolya,= than
nyög,= nyögi
nyőstény,= nyőstényi
nyugszik,= nyükszi
nyújt,= luzsárel
nyújtózik,= tizój
nyújt,= luzsó
nyúz,= nyuzi
nyűg,= lupunza

O

óh,= óh
óbéogat,= vátyi
ócska,= puranoj
ocsú,= lézni
oda,= kothe
odaig,= dsikote
odaaló,= kátharuntnoj
óhaj,= ohajo
ok,= ok
oka,= dás
okád,= csaszdel
okos,= gagyaret
okoz,= okozi
oktal,= szityável
ól,= óló
oláh,= oláh
olaj,= olaji
olajos,= olajasoj
olcsó,= najkucs
old,= putrel
oldal,= pasavro
oldalról,= papasavro
oldoz,= putrelpe
olló,= kat
olyas,= kaczavo
ólmos,= árcsicsáro
ólom,= árcsics
olt,= murdável
olvad,= bityol
olvas,= ginél
olvasó,= ginélpe

olvaszt,= bijárel
onnan,= kothár
opál,= opálo
orr,= nak
óra,= császo
ország,= országo
orvos,= orvosó
ostor,= csugnyi
oszt,= ulavel
osztogat,= ulavelpe
osztorás,= ulavesz
ott,= kothe
otthon,= khére
ottan,= kothe
ott vár,= kadezsukárel

Ö

öblít,= kakalavel
ököl,= dumuk
ökör,= guruv
öl,= murdárel
ölés,= murdárelpe
ölt,= murdárdasz
öltöz,= urável
önt,= csorel
öntöget,= csorelpe
öntöz,= csorkerel
őr,= óró
ördög,= beng
öreg,= phuro
öreges,= phurope
őriz,= orakhel
öröm,= vágo
örül,= losal
örvend,= losalpe
örvendez,= losalój
őrmester,= őrmesteri
ösmer,= pinzsárel
össze,= eketáne
ősz,= tomna
összes,= szaketáne
ösvény,= bár
őszül,= tomnalesz
öt,= páds
ötös,= pádsege
ötven,= pádsvárdes
övé,= leszko
őz,= öziko
özvegy,= pihivli

P

pácol,= rinza
 padlás,= palási
 padló,= padlovo
 pajkos,= pajkoso
 pajtás,= pajtási
 pakol,= pakoli
 pokróc,= kappo
 pálinka,= ratyíja
 palota,= gyíz
 panasz,= panaszo
 pánt,= pánto
 pap,= rasaj
 papa,= dade
 papír,= papirosi
 paprika,= paprika
 paprikás,= paprikaso
 párna,= perina
 páros,= parosoj
 páratlan,= nájleszamal
 part,= plaj
 pártol,= pártoli
 paszuly,= fuszúj
 patkó,= petalo
 pattog,= patogi
 patyolat,= patyolato
 peczek,= peczko
 peder,= baldesi musztácza
 hely,= porál
 pely,= pej
 pék,= péko
 pelenka,= phorno
 pelyhes,= páráloj

pendely,= pógja
 pengő,= jek rupuno
 péntek,= parastúj
 pénz,= lóve
 pendít,= boldel
 perdül,= boldel
 pernye,= prako
 perzsel,= punsi
 Pest,= Pesto
 pezsgő,= pezsgövo
 pihen,= piheni
 pipa,= lyubjava
 pipál,= pel
 piros,= lólo, láli
 pirul,= piruli
 pislog,= jakhasza csinel
 piszkál,= piszkáli
 piszkít,= piszkéti
 piszkos,= melalo
 pizok,= mel
 pléh,= pulija
 pofon,= palma
 pofoz,= palmacsinelesz
 pók,= pákó
 pókos,= pokoso
 ponyva,= cerka
 por,= praho
 porczog,= porczogi
 porol,= prahokerel
 poros,= prahalog
 posztó,= posztavo
 pottyán,= potyogi
 pödör,= boldel
 pöröl,= khalpe
 prüsszen,= trüszeni
 puha,= kálo

puhul,= kólona

púp,= pupo

púpos,= puposo

puska,= puska

puskás,= puskáso

puszi,= pusziwo

pusztít,= pusztiti

pusztul,= pusztipe

putri,= putri

R

rá,= peleszte

ráad,= peleszdel

rab,= rabo

rabság,= rabságo

rág,= csabel

ragad,= ragadi

rágás,= csabelpe

ragya,= selalo

ragyás,= seleloj

ragyog,= ragyogi

rája,= peksztoj

rajta,= pelesz

rák,= ráka

rak,= tyidel

ránc,= ránczo

ránczos,= ránczoso

ráz,= tyinoj

recseg,= recsegi

rég,= durmut

régen,= durmut

reggel,= de tehára

régi,= durmutaj

remeg,= dárel

répa,= ropaj

repdes,= ural

reped,= pharagyol

repedés,= parajipe

repedt,= paharado

rest,= restó

részeg,= mátoj

részeges,= matyárno

reszket,= izdral

rét,= rito
retteg,= dárál
réz,= kharkom
rí,= rável
rigó,= bugnya
rogy,= togyi
rothad,= rohadí
róka,= kulpicza
rongy,= kirpa
ront,= romúj
rög,= kanto
röhög,= aszal
rövid,= kurto
rúd,= kolcsapo
rúg,= csudel
ruha,= gádo

S

sáfrány,= sáfrányo
sajdít,= sajdi
sajnál,= szonúj
sajnálkodik,= szonujlesz v. banujlesz
sajnos,= sajnosó
sajt,= sajto
saláta,= saláto
sallang,= sallango
sánc,= sánczo
sánta,= lág
sántít,= lága
sántul,= lagape
sár,= csik
sárga,= sárgo
sárgít,= sárgiti
sark,= sarko
saroglya,= selágja
sáros,= csikáló
sároz,= csikálek
sátor,= cserha
sátoros,= cserhári
savanyú,= suklo
seb,= sebo
sebes,= szigo
segg,= bul
segít,= zsutiszár
sehol,= csikáj
sehova,= katik
selyem,= phánri
semmi,= khancsi
senki,= kanyik
seper,= lilavel

seprő,= seprőho
serdül,= boldel
sereg,= boldel
serke,= lik
serkés,= likáló
serpenyő,= tipaja
sertés,= bálo
sétál,= sétáli
siet,= szigárel
siket,= kasuko
sikít,= rátyi
simít,= koszel
simogat,= koszeli
simul,= koszeli
sín,= sino
síp,= sípo
sír,= rável
siralom,= siralmaso
siránczik,= rávelpe
sírás,= rável
sírásó,= sírásovo
sirat,= sorjável
só,= lón
sógor,= sógori
soha,= soha
sóhajt,= sohajti
sok,= bút
soká,= pebuteszte
sokkal,= butzséne
sokat,= but
sokszor,= butivar
sonka,= soldo
sors,= sorso
sós,= londo
sovány,= tyislo
sör,= bere

sötét,= tunyárikó
sövény,= bár
süg,= gugi
sügás,= sugáso
sügó,= sugovo
suhan,= suhani
suhog,= suhogi
susog,= susogi
sül,= petyol
sületlen,= jivant
süllyed,= süjedi
sürgöny,= sürgonyo
sűrű,= sűrűvo

SZ

szabad,= szabadno
szabados,= szabadosi
szabadul,= szabadlipe
szabó,= szabovo
szag,= szago
szagol,= szagoli
száj,= múj
szakad,= szugyol
szakáll,= sor
szál,= urál
szalad,= násel
szalma,= phusz
szalonna,= balevasz
szamár,= szamaro
számít,= szamiti
szándék,= szándeko
szánkó,= szánkovo
szaporodik,= télenaszvajvel
szappan,= szapuno
szár,= ran
száraz,= súko
szárad,= súkope
szárít,= súkolo
szarka,= szarkavoj
szárny,= pháka
szarv,= siga
szaros,= kulálo
száz,= sel
százszor,= selvar
szebb,= majsukár
szed,= tyidel
szédül,= zali

szeg,= krafin
szegel,= krafoj
szegény,= csorvo
szegy,= tyide
szégyen,= lozsávo
szék,= szkamin
szekér,= vurdon
szél,= balval
szeles,= balvalo
széles,= bulko
szelíd,= szelido
szem,= ják=jákha
szembe,= ádel jákha
szén,= agyar
széna,= khasz
szent,= szento
szentel,= szenteli
szentség,= szentségo
szenved,= szenvedi
szenvedés,= szenvedeso
szép,= sukár
szeplős,= szeplösoj
szeplő,= szeplövo
szépség,= sukárpe
szerelem,= kamener
szerelmes,= kamelszpe
szerencse,= bah
szerencsés,= bahtálo
szerencsétlen,= najbahtálo
szeress,= kamnelesz
szeret,= kamel
szerető,= piramnyi
szí,= pel
szid,= ármajadel
szíj,= szíjo
szikra,= szikro

szikrázik,= szikropo
 szilva,= pruni
 színes,= szineso
 szita,= szitavoj
 szív,= illo
 szivar,= szivari
 szíves,= ilope
 szívtelen,= ilovszna
 szó,= dimd
 szokás,= szokásoj
 szomorú,= májleszvájd
 szopik,= csucsipe
 szomjas,= trusaló
 szorít,= kikidel
 szoros,= kikidéro
 szög,= krafin
 szökik,= násel
 szökő,= násol
 szöktet,= náselpe
 szőlő,= drák
 szőr,= zár
 szőrös,= zeráli
 szúnyog,= czinczári
 szúr,= puszável
 szúrás,= puszejpe
 szurok,= pusjavav
 szúrt,= puszdase
 szuszog,= szuszogi
 szűk,= takh
 szül,= szűli=kergyol
 szület,= születi
 szürke,= zseravónem
 szűz,= szűznoj
 szivárvány,= szivárványo

T

tág,= tágo
 tagad,= csipenel
 tágas,= tágaso
 tágít,= tágiti
 táj,= tájo
 tájék,= tájéko
 takar,= csaravel
 takarít,= takariti
 takarodik,= adecsoravelpe
 takaros,= takaroso
 taknyos,= linálo
 takony,= lino
 talál,= csolkáber
 tábor,= tábori
 talp,= talpo
 tál,= csáro
 támad,= támadi
 támogat,= támogati
 tánc,= khelel
 tanít,= szityárel
 tanú,= tanuvo
 tanul,= szityol
 tanult,= szityilasz
 tányér,= tejári
 tapint,= tepinti
 tapló,= taplóvo
 tarts,= ikrel
 tarisznya,= traszta
 társ,= társo
 társaság,= társaságo
 tartozik,= kamel
 taszigál,= pizdel

taszít,= piszdelesz
tata,= dade
tátog,= tátogi
tavasz,= tavaszi
távol,= dúrál
tegnap,= izs
tej,= thút
tejes,= thúdáló
tekint,= tekintí
teknő,= baláji
tél,= jivent
telel,= jivendi
temet,= prahoj
tengely,= tengelyi
tenyér,= palma
tenyeres,= palmálo
tép,= tépi
térd,= csank
terít,= bulykarel
testvér,= pral
tesz,= kerel
tészta,= humer
tésztás,= humerálo
tetszik,= kamel
tetű,= zsuva
tetves,= zsuvaló
téves,= tévesoj
ti,= tu
tiéd,= tyirol
tiló,= tumer
tilalom,= tilalmo
tilos,= tiloso
tisza,= úzsó
tisztán,= úzsosz
tisztel,= tiszteli
tisztít,= uzsáren

titkol,= titkoli
titkos,= titkoso
titok,= titko
tíz,= des
tizedik,= deszto
tizen,= deszséne
tízes,= desege
tojás,= ánro
tol,= pór
tollas,= porálo
toló,= poszdel
tolvaj,= csór
tompá,= májkuczime
topán,= topáni
torkos,= girlyanesz
torma,= tormo
torok,= girtyáno
tótul,= totiszko
tovább,= majintya
több, =majkut
többször,= majkitivar
tök,= dudum
töke,= péló
tökös,= pelálo
tölcsér,= töcséri
tölt,= csorel
töltött,= pherdasz
töm,= pherevel
tömlöc,= tömlicza
tördel,= phogvel
törés,= phagipe
tört,= phaglasz
törvény,= törvényi
törzs,= törzso
tövis,= kánro
trágya,= gunúj

tréfa,= pherasz
tréfás,= pheraszkerel
tücsök,= tücsko
tud,= dsanel
tudakol,= pusel
tudós,= dsunó
túl,= adoring
tud,= túri
túró,= tyiral
túr,= túri
tű,= szuv
tükör,= glinda
tükröz,= glindespe
tündér,= tündéri
tűr,= tűri
türelem,= türelemeso
tűz,= jag
tüzes,= jagálo
tyúk,= khanyi

u, ú

uborka,= krasztaricz
utca,= vulicza
udvar,= udvara
ugat,= basol
ugrál,= kutyel
ugrik,= kutyelpe
ugrás,= kutyilasz
úgy,= káde
ugye,= óva
új,= névo
ujjas,= zubono
újság,= újságo
unalmas,= unalmaso
úr,= raj
uras,= rajkáno
uraság,= rajóra
úrfi,= rajcsávo
út,= drom
utál,= utáli
után,= pálal
utánoz,= utánozi
utolér,= reszel
utolsó,= utolsovo

ü

ügyes,= ügyesoj
 ül,= besel
 ülés,= besipe
 üllő,= kovacza
 ünnep,= ünepo
 üres,= csucso
 ürge,= pekenyucza
 üst,= kekávi
 üt,= malavel
 üveg,= glázsa
 üzem,= uzemoj
 üzen,= üzeni

v

vacsora,= vicsara
 vad,= vado
 vádol,= vadoli
 vág,= csinel
 vagdal,= csigrel
 vágtat,= vágtati
 vagy,= szan
 vágy,= vagyó
 vágyódás,= vágyipe
 vaj,= váji
 vajda,= vajda
 vak,= karo
 vakond,= vakandi
 vakar,= karumdel
 vakít,= karárel
 vállalkozik,= vállalkozi
 vallás,= valláso
 választott,= választi
 váll,= phiko
 válás,= phikalo
 való,= csácse
 van,= szí
 vándor,= vándori
 vánkös,= serant
 vár,= zsukárel
 varr,= varo
 varrás,= szújiipe
 vármegye,= vármegyo
 varjú,= varjuvo
 város,= fáricsa
 vas,= szasztri
 vasas,= szasztrin

vasal,= vasali
vásár,= fóro
vasárnap,= kúro
vastag,= tuloj
vászon,= vászna
véd,= védi
védelmez,= vedelmezi
vedel,= brágyi
vége,= leszakakor
végez,= végeziszar
vékony,= száno
véletlen,= véletleno
velő,= velővo
vemhes,= khamni
vén,= phúroj
vendég,= vendégo
vér,= rat
ver,= márel
verekedik,= márelpe
veres,= lólo
véres,= ratválo
vesz,= tyinel
veszély,= kójate
veszt,= kaszárel
vevő,= deltetyinel
vezet,= vódi
vidék,= vidéko
vigyáz,= amitile
vihar,= bárobalval
virág,= lyuma
virrad,= gyeszajvel
virág,= luhigyí
virágos,= lulugyálo
visel,= phiravel
viselő,= phiravelpe
vissza,= palal (palálo)

visz,= ingrel
viszket,= handsol
víz,= páji (párnyi)
vízbe,= undopáji
vizel,= mutrel
vizes,= pajáloj
vult,= szasz
vő,= szamutro
völgy,= kár

Z

zab,= zsóv
 zabra,= zablo
 zálog,= szimagyi
 zár,= phandajimo
 zavar,= nasavel
 zeng,= cserizergi
 zokog,= pristi
 zöld,= zeleno
 zörget,= zörgeti
 zúg,= zúgi
 zacskó,= acskovo

Zs

zsák,= guno
 zsákol,= gunope
 zseb,= paszotyí
 zsebes,= paszotyoli
 zsemlye,= zsinjó
 zsibbad,= morcojpesza
 zsír,= csiken
 zsíros,= csikenatoj
 zsivány,= zsiványi

A hétnek nevei

Hétfő = Luja

Kedd = Máczi

Szerda = 'Tetragyi

Csütörtök = Zsoja

Péntek = Parastúj

Szombat = Szavato

Vasárnap = Kúrkó

Az ős vezetéknév

Kuháló

Sztoja

Szlávik

Ráfael

Károko

Trtokár

Zsevelya

Cambó

Hazánkban szerzett magyaros nevek:

Kolompár

Lakatos

Sárközi

Karika

Huszt

Ragáj

Horvát

Balog

Ős cigány női nevek:

Áfi

Bakri

Csucs

Láli

Morol

Mánya
Nago
Pacsa
Papiny
Rirblo
Szedro
Spáni
Kalti
Tyézsa
Valók
Zága

Szerzett cigány női nevek:

Laterna
Linó
Maróka
Mini
Paprika
Pinka
Rekenya
Ratyija
Ráji
Kércsa

Ős cigány férfi nevek

Biris
Bagara
Badó
Buf
Bajka
Bukács
Balala
Bangó
Csurka

Dola
Guránika
Lalács
Lakincs
Mursa

Szerzett cigány férfi nevek:

Bihar
Ferkina
Vida

A keresztségben ez idő szerint kapott neveik után mindig kapcsolnak betűket, még pedig leggyakrabban az a, o, i, ka, ti betűket.

Antal= Antala|, Albert= Alberti, | Anna= Annó,
András= Andresi, | Gyula= Gyuló, | Vilma= Vilmó,
Mari= Marina, | Sára= Sáró, | János= Jankó,
György= Gyorgyó, | József= Jaszo, | Aranka= Szam

A cigány nyelvben előforduló szavakról.

A cigány nyelvben ép úgy mint a magyarban, előfordul, hogy egy és ugyanazon szóval fejez ki többféle dolgokat pl.

lép (emberre)
lép (méhsejtre)= ustyavel

nehéz
kemény
erős= zuraló

perdül
peder
pederít
fordul= boldel vagy boldelpe

ijedt (íjjed)
fél
remeg
retteg= dárál

kacag
nevet
röhög
vijjog
mosolyog= aszal

A cigány többes számban nem beszél, hanem ha azt akarja kifejezni. Hogy „mi voltunk” akkor azt így ejti ki beszéd közben, hogy: „én és ő voltunk ott” Mint előbb említém, a cigány nyelvben többes szám, nincsen azért az ige hajtogatásainál is csak előbbeni módon fejezi ki magát, azért itt csakis az egyes számú hajtogatásról tettem fel példát:

megyek= dsav
mégysz= dsasz
mén= dsal

eszem= kav
eszel= kasz
eszik= kal

keresek= rodav
keresel= rodesz
keres=rodel

járok= phirav
járász= phiresz
jár= phirel

leszek= avó
leszel= avla
lész= avlo

én= me

te= tu

ő= vov

engem= man

téged= tut

őtet= kadolesz

enyém= mucsoj

tiéd= tyiro

övé= leszko

voltam=szasz

voltál= szanasz

volt=szasz

én szeretlek= me kamav tu

te szeretsz= tu kamav

ő szeret= vov kamel

nagy,= báró

még nagyobb,= feder báro

legnagyobb,= maj báro

én enni fogok,= me kamav te hav

te enni fogsz,= tu haszsza

ő enni fog,= vov kamel te hal

A számok nevei:

- 1.=jek
- 2.= duj
- 3.= trin
- 4.= stár
- 5.= páds
- 6.= só
- 7.= éftó
- 8.= okta
- 9.= íjo
- 10.= des
- 11.= desnyek
- 12.= desodúj
- 13.= desetrin
- 14.= desustár
- 15.= desupáds
- 16.= desusó
- 17.= desuéftó
- 18.= desokta
- 19.= desijo
- 20.= bis
- 21.= bistajjek
- 22.= bistajdúj
- 23.= bistajtrin
- 24.= bistajstár
- 25.= bistajpáds
- 26.= bistajsó
- 27.= bistajeftó
- 28.= bistajokta
- 29.= bistajijo
- 30.=tranda
- 31.=trandataijjek
- 32.= trandatajdj
- 33.= trandatajtrin

- 34.=trandatajstár
- 35.= trandatajpáds
- 36.= trandatajsó
- 37.= trandatajeftó
- 38.= trandatajokta
- 39.= trandatajjo
- 40.= stárvárdes
- 41.= stárvárdestajjek
- 42.= stárvárdestajdúj
- 43.= stárvárdestajtrin
- 44.= stárvárdestajstár
- 45.= stárvárdestajpáds
- 46.= stárvárdestajsó
- 47.= stárvárdestajeftó
- 48.= stárvárdestajokto
- 49.= stárvárdestajjjo
- 50.= pádsvárdes
- 51.= pádsvárdestajjek
- 52.= pádsvárdestajdúj
- 53.= pádsvárdestajtrin
- 54.= pádsvárdestajpstár
- 55.= pádsvárdestajpáds
- 56.= pádsvárdestajsó
- 57.= pádsvárdestojeftó
- 58.= pádsvárdestojokta
- 59.= pádsvárdestojjjo
- 60.= sóvárdes
- 61.= sóvárdestajjek
- 62.= sóvárdestajdúj
- 63.= sóvárdestajtrin
- 64.= sóvárdestajstár
- 65.= sóvárdestajpáds
- 66.= sóvárdestajsó
- 67.= sóvárdestajeftó
- 68.= sóvárdestajokta
- 69.= sóvárdestajjjo

- 70.= eftavárdes
71.= eftavárdestajjek
72.= eftavárdestajdúj
73.= eftavárdestajtrin
74.= eftavárdestajstár
75.= eftavárdestajpáds
76.= eftavárdestajsó
77.= eftavárdestajeftó
78.= eftavárdestajokta
79.= eftavárdestajíjo
80.= oktavárdes
81.= oktavárdestajjek
82.= oktavárdestajdúj
83.= oktavárdestajtrin
84.= oktavárdestajstár
85.= oktavárdestajpáds
86.= oktavárdestajsó
87.= oktavárdestajeftó
88.= oktavárdestajokto
89.= oktavárdestajíjo
90.= ijavárdes
91.= ijavárdestajjek
92.= ijavárdestajduj
93.= ijavárdestajtrin
94.= ijavárdestajstár
95.= ijavárdestajpáds
96.= ijavárdestajsó
97.= ijavárdestajeftó
98.= ijavárdestajokta
99.= ijavárdestajíjo
100.= sel

10.= des
20.= bis
30.= tranda
40.= stárvárdes
50.=pádsvárdes
60.=sóvárdes
70.= eftavárdes
80.= oktavárdes
90.= ijevárdes
100.= sel
110.= seltajdes
120.= seltajbis
130.=seltajtrande,
és így tovább
1000.=ezro
2000.=dujezro
3000.= trinezro
4000.= stárezro
és így tovább

Gyakorlatok

Hozd el=onlesz
Vidd el= ingerlesz
Hozd ide= onlesz kathe
Tedd ide= csuvlesz kathe
Fogd meg= khutyil lesz
Tedd oda= csuvlesz kathe
Add neki= delesz leszki
Kérd el= gal lesz
Lopd el= csor lesz
Menj el= csaltar
Dobd el= csude lesz
Add el= bihen lesz
Égesd el= phabár lesz
Mond meg= phen lesz
Üsd meg= malav lesz
Csókold meg= csumi dalesz
Harapd meg= didor lesz
Ittál= pilal
Ettél= hálal
Kérj enni=mag te han
Kérj inni= mag te pen
Vigyázz= imintile
Adj kenyeret= dema mánro
Adj húst= dema masz
Adj vizet= dema páji
Adj bort= dema mol
Adj levest= dema zunin
Adj sört= dema bára
Adj dohányt= dema ketráno
Adj csókot= dema csimidi
Észrevesz= számalel
Éhes vagy-e= bakhalo szal tu
Van-e pénzed= szi tu lóve

Van-e kocsid= szi tu szurdán
 Van-e apád-anyád= szi tud ej dad
 Hova való vagy= kathar utna szal
 Hány éves vagy= kelye bersenye szaé
 A ló húz= o graszt csirdel
 A tehén iszik= o guruvnyi pihel
 Az apa beteg= o dad naszváló
 Az anya jó= o dale lácsi
 A vásár kicsi= o fóro czignoj
 A kenyér fehér= o máro párnoj
 A ló sárga= o graszt sárgoj
 A világ nagy= o lyima bárí
 A magyar nem fél= o úgró csidoral
 A kutya harap= o dsuhel didarlel
 A macska éhes= o mucza bakháli
 A gyerek sír= o csáva rovel
 Az asszony főz= o romnyi tyirável
 A lány mos= o sej tovel
 A ciskó fekszik= o khúro paslyal
 A kocsi megy= o vurdon dsal
 A tehén fekszik= o gurov pastyal
 A ház kicsi= o kher czignoj
 A fa leveles= o kasí patrálój
 A tűz ég= o jog phabol
 A pipa jó= o lyuvana lácsi
 A szoknya piros= o szoka láli
 A pénz sok= o lóvé but
 A disznó sovány= o bálo tyisloj
 A kanál szép= o raj sukár
 A csendő jár= o signále phiren
 Az úr ír= o raj iszkiri
 A só kél= o lon trabuj
 A pap tanul= o rásaj szityal
 A bor erős= o mol zuráli
 A víz széles= o páji bulhoj
 A lábam fáj= o phuro dukhal

A fogam fáj= o dant dukhal
A kezem fáj= o vaszt dukhal
A szemem fáj= o jákha dukhal
A fülem fáj= o kan dukhal
A fejem fáj= o séro dukhal
Az orrom fáj= o nak dukhal
A szívem fáj= o jilo dukhal
A hasam fáj= o per dukhal
Az eső esik= o brisud del

Társalgás

Mit kerestek itt?= sza ródesz kathe
Mire kell a pénz? = pe szasz trobujo lóve
Miért nem dolgozol?= szar csi keresz lintyi
Miért csavarogsz?= szoszte hajgisz
Nem félsz az Istentől?= csidasz o Devlentar
Nem szabad bejönni.= naj szabadlo ánde te dsasz
Szabad.= szabodo
Többet ne lássalak.= maj lint te na dikhantu
Állj meg.= torgyuv
Ha megmozdulsz, lelőlek.= te miskisza tu puskedartu
Gombold ki a kabátod.= putergyo zubuno
Én előre megyek.= me áglal dav
Te hátra mész.= tu pálpále dsasz
Ő fölmege.= vov opere dsal
Az lemege.= kodo téle dsal
A bíró büntet.= o mujáló bünteti
A rabság nem jó.= O robujo noj lácsi
A testvérem fiatal.= o miri phen terni pral
Fáj a ló lába.= dukkal le graszteszko pluna
Fáj a kutya orra.= dukkal le dsukleszko nak
Apámnak a keze fáj.= o dadeszko vaszt dukhal
Anyámnak a feje fáj.= ládaka o séra dukhal
A szeretőmnek a szíve fáj.= o pirám nyako jiló dukhal
A gyermek éhes.= o csáva bokháló

A kerítés magas.= o bár úcsi
A templom nagy.= o khangéri bárí

Elmegyek a vársárra lovat venni, gyere te is mert apám beteg, fáj a lába nem jöhet.
Dsan me pa fáro grasztes kinar an vé tu o muro dad naszváo dukhales ko phunro
nástig avlasz.

Vigyázzatok, jönnek a csendőrök, és kikeresnek, tegyetek el mindent jól.
Amintile ke avel o singálo avré rodeles garaven szako fáló mista.

Fogjátok be a lovakat, megyünk, holnap vásár lesz.
Khutyilen ándre o graszten dsasz po fáro tekára.

Fordíts meg a kocsit, és fogd be a lovat, gyorsan hajts, mert este lesz.
Boldelesz o khutyil ándre o graszten szigo traden maj rátyi avla.

Kedves fiam, adok neked 50 forintot, eredj a városba, vegyél ott egy dunyhát, 1
pár csizmát, 1 kiló sót, 1 disznót, 1 liter bort, és hozd ki a sátorhoz. El ne felejts
semmit megvenni, mert anyád megver.

Kedveso csavára davtu padsvárdes rup, dsa ando fóro kinav kothe jék perina, jék
pár khéra, jék kilo lan, jek kálo, jék litera mal, anla avri káj chera tena biszter kancsi
kinesz tyi dale márdasz.

Mutató

Előszó **6**

Betűszavas szótár **11**

Nevek **42**

A cigány nyelvben előforduló szavakról **44**

Számok nevei **47**

Gyakorlatok **51**

Társalgás **53**

